

Nr 698

Av herr Blomkvist m. fl., *angående särskilda beredskapsarbeten för handikappade, m. m.*

(Lika lydande med motion nr 566 i Första kammaren)

Under rådande arbetsmarknadsläge möter särskilt den äldre och den handikappade arbetskraften betydande svårigheter på arbetsmarknaden. Risken att bli arbetslös är större för dessa grupper av arbetstagare än övriga. Undersökningar, som genomförts i olika län, visar, att speciellt i samband med företagsnedläggningar, permitteringar och andra förändringar har dessa grupper stora svårigheter att finna nytt arbete.

För att vinna ökad insikt om den medelålders och äldre arbetskraftens problem har regeringen tagit initiativet till en landsomfattande serie av konferenser, av vilka den första är planerad att äga rum i början av mars månad 1968. Det är sannolikt att dessa konferenser kommer att uttala behovet av ökade insatser från arbetsmarknadsverket för att lösa nämnda gruppers sysselsättningsproblem.

Utredningen om kontant stöd vid arbetslöshet (KSA-utredningen) har lagt fram förslag om ekonomisk hjälp till äldre arbetstagare, som ställts utan arbete, och regeringen har meddelat, att proposition i ärendet kommer att föreläggas riksdagen under våren. Utredningens förslag hälsar vi med tillfredsställelse. Enligt vår uppfattning är det emellertid inte tillräckligt med att en — kanske under årtionden yrkesverksam — person som kan och som vill göra en insats i arbetslivet enbart skall erhålla ett kontant understöd. Han förblir alltjämt arbetslös. Det måste med all kraft arbetas för att också dessa människor får vara kvar i produktivt arbete med allt vad detta innebär av gemenskap, fysisk och mental aktivitet och stärkt självförtroende. Arbetslöshet är för många en svår social belastning.

Vid en snabb strukturuomvandling måste man räkna med att omställningssvårigheter även kommer att möta allt yngre människor, speciellt dem som är lokalt bundna. Vid vissa företag lär man enligt uppgift t. o. m. tillämpa en generell övre gräns för anställning, som för kvinnliga tjänstemän skulle vara ca 35 år och för manliga ca 45 år. Arbetslöshetsutvecklingen kan illustreras med uppgifter från Älvsborgs och Skaraborgs län. Sedan juli 1965 har ca 5 000 personer friställts i Älvsborgs län. I Skaraborgs län har under 1966—1967 omkring 3 000 personer fått varsel om friställning, varav ca 1 700 från företaget, som senare upphört.

Genom arbetsmarknadspolitiska åtgärder söker samhället bereda de människor som friställts möjligheter till ny anställning på öppna marknaden. För arbetstagare — främst handikappade och äldre — som ej på nytt kan placeras på öppna arbetsmarknaden, anordnas särskilda beredskapsarbeten och olika former av skyddat arbete. De särskilda beredskapsarbetena för svårplacerade handikappade m. fl. bedrivs såväl i kommunal som statlig regi. De statliga beredskapsarbetena för handikappade bedrivs i huvudsak av arbetsmarknadsstyrelsen. Arbetsuppgifterna utgörs huvudsakligen av väg- och skogsvårds- samt fornminnes- och naturvårdande arbeten. Under budgetåret 1966/67 sysselsattes i medeltal 6 400 personer i sådana arbeten, och antalet dagsverken uppgick till 1 266 000.

De särskilda beredskapsarbetena för handikappade m. fl. är emellertid inte alltid lämpliga med hänsyn till de friställdas arbetsförmåga och tidigare yrkeserfarenheter. Arbetsmarknadsstyrelsen har därför på försök startat s. k. industriella beredskapsarbeten. Dessa arbeten skiljer sig i princip ej från den form av verksamhet som bedrivs vid kommunala skyddade verkstäder. Syftet är att göra temporära insatser i samband med företagsnedläggelser för att brygga över den första tidens svårigheter i avvaktan på att arbetsförmedling och arbetsvård kan slussa de anställda vidare till annan verksamhet. Industriella beredskapsarbeten kan som regel startas med kort varsel och erbjuder väl differentierade arbetsuppgifter. Arbetsmarknadsstyrelsen verkar även för att primärkommuner och landsting om möjligt i än snabbare takt skall bygga ut sina anordningar för skyddat arbete, bl. a. vid de skyddade verkstäderna. År 1960 fanns 1 576 individuella platser vid skyddade verkstäder, den 31.12 1967 var siffran 7 601, vartill kommer ca 1 700 platser för arbetsprövning och arbetsträning. Antalet platser vid skyddade verkstäder har således ökat markant under 1960-talet.

Fr. o. m. budgetåret 1967/68 har en ny form av s. k. halvskyddad sysselsättning prövats. Verksamheten syftar till att bereda handikappade m. fl., som av olika skäl ej kan erhålla eller behålla anställning på öppna arbetsmarknaden, möjligheter till produktivt arbete inom näringslivet. Halvskyddad sysselsättning innebär, att företag bereder handikappade arbete och härför erhåller viss kompensation av staten. I övrigt gäller för verksamheten, att platserna skall inrättas efter samråd med den fackliga organisationen på arbetsplatsen, att arbetstagaren får kontant lön enligt gällande kollektivavtal samt att platserna står till arbetsförmedlingens förfogande.

Ett flertal utredningar, som uppmärksammar den handikappade och äldre arbetskraftens problem, pågår för närvarande. I avvaktan på att resultaten av dessa utredningar framlägges vill vi begränsa oss till att inom ramen för givna anslag till AMS föreslå viss ändrad disposition av medlen till de verksamhetsgrenar som här redogjorts för.

För arbetstagarna vid industriella beredskapsarbeten, vars egentliga arbetshinder ofta endast är en viss ålder, har framkommit behov av social-

kurativ service. Enligt vår uppfattning utgör ett väl omhändertagande på arbetsplatsen en nödvändig förutsättning för att arbetstagarna skall kunna återplaceras i öppna arbetsmarknaden. Arbetsmarknadsstyrelsen bör inom ramen för tillämpligt sakanslag ges möjligheter till vidgad social-kurativ service vid dessa beredskapsarbeten.

Flera skyddade verkstäder har i den rådande konjunktursvackan haft svårigheter att erhålla lämpliga arbetsobjekt. Även de industriella beredskapsarbetena har haft betydliga problem med att finna tillverkningsobjekt. Skyddade verkstäder och industriella beredskapsarbeten representerar en betydande samhällelig investering i såväl byggnader som inventarier. För att bättre tillvarata dessa produktionsverkstäders resurser föreslås, att arbetsmarknadsstyrelsen inom ramen för tillämpligt sakanslag ges möjlighet att tillfälligt anställa expertis för produktanskaffning m. m. samt för rådgivning till huvudmännen. Av tillämpligt sakanslag föreslås, att arbetsmarknadsstyrelsen på motsvarande sätt får anställa produktionsteknisk expertis för industriella beredskapsarbeten.

Vid etablering av nya skyddade verkstäder är strävan att planera dessa för viss basproduktion. En nödvändig förutsättning härför är emellertid, att det redan vid den tidiga planeringen klarläggs vilken tillverkning som är lämplig och lönsam. Bedömning av sådan planering, utrustning och produktionslayout varom här är fråga kräver i vissa fall expertis från skilda branscher, vilket för närvarande arbetsmarknadsverket inte förfogar över.

Av vad som ovan framgår, är den halvskyddade verksamheten för närvarande begränsad till företag. Enligt vår uppfattning finns goda förutsättningar att bereda handikappade och äldre arbetskraft halvskyddad sysselsättning i såväl kommunal som statlig förvaltning. Genom en sådan utvidgning av anställningsområdet skulle verksamheten kunna utökas väsentligt och speciellt torde tjänstemän m. fl. därmed i större utsträckning kunna beredas halvskyddat arbete.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställas,

I. att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer att arbetsmarknadsstyrelsen bemyndigas att inom ramen för anslaget Särskilda beredskapsarbeten m. m. under elfte huvudtiteln för budgetåret 1968/69 bestrida kostnader för vidgad social-kurativ verksamhet vid industriella beredskapsarbeten;

II. att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer att arbetsmarknadsstyrelsen bemyndigas att inom ramen för anslaget Anordnande och drift av skyddade verkstäder samt inom ramen för anslaget Särskilda beredskapsarbeten under elfte huvudtiteln för budgetåret 1968/69 bestrida kostnader för viss tillfälligt anställd planerings- och produktionsteknisk expertis;

III. att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer att arbetsmarknadsstyrelsen vad gäller halvskyddad sysselsättning inom anslaget Bidrag till driften av verkstäder för handikappade under elfte huvudtiteln för budgetåret 1968/69 bemyndigas vidga begreppet företagare till att gälla även statlig och kommunal förvaltning.

Stockholm den 26 januari 1968

Arne Blomkvist (s)

Harald Almgren (s)

Nils Odhe (s)

Nr 699

Av herr **Bohman m. fl.**, om *bekostande av försvarsmateriel med arbetsmarknadsmedel.*

(Lika lydande med motion nr 565 i Första kammaren)

Stockholm den 26 januari 1968

Gösta Bohman (h)

Leif Cassel (h)

Rolf Eliasson (h)

Carl Eric Hedin (h)

Astrid Kristensson (h)

Tage Magnusson (h)

Hans Nordgren (h)

Bo Turesson (h)

Karin Wetterström (h)
